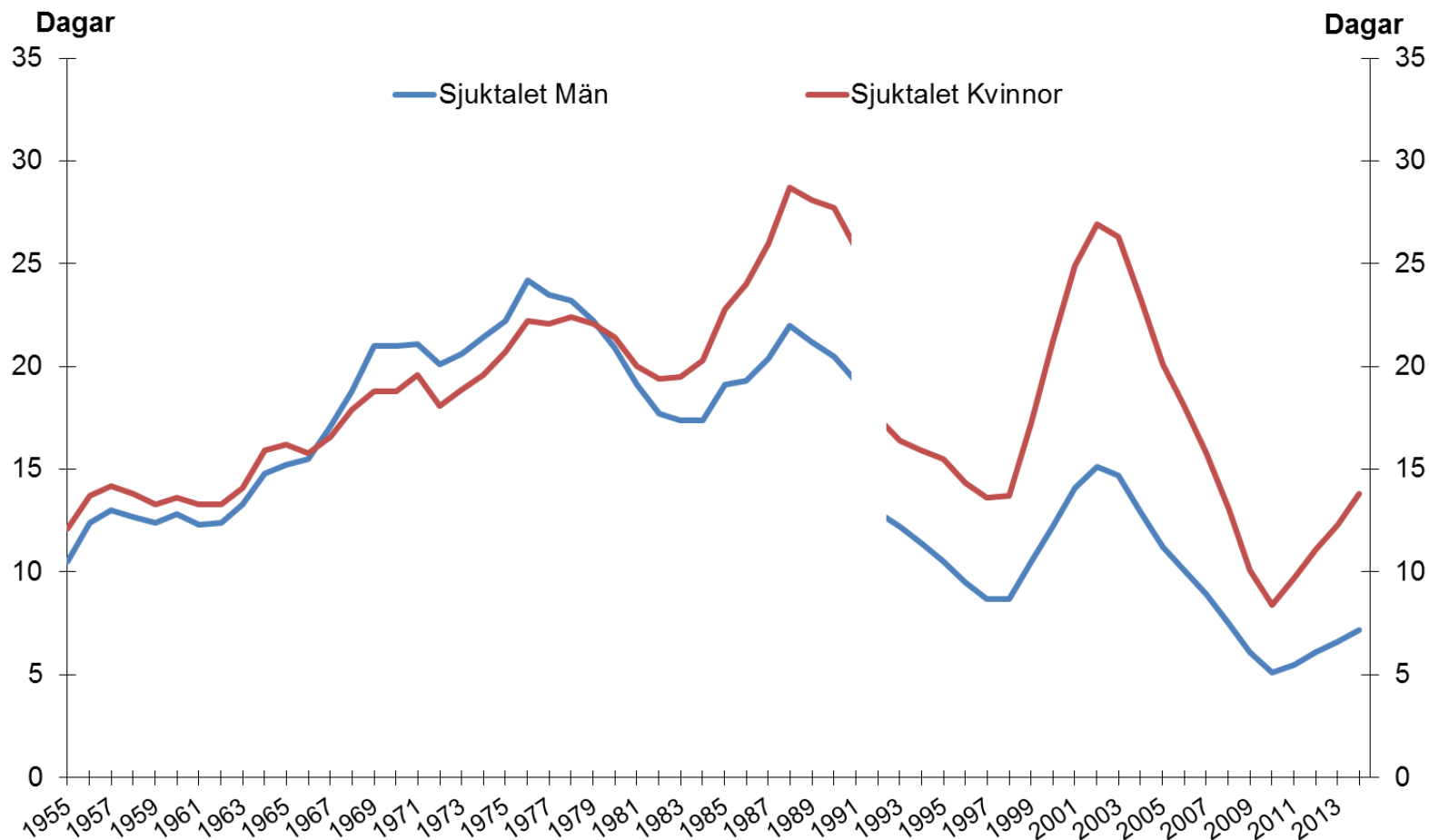

Föräldraskap och sjukskrivning

Margaretha Voss och Ulrik Lidwall

**Försäkringskassan, Avdelningen för analys och prognos och
Karolinska Institutet, Sektionen för försäkringsmedicin**

Sjuktalet för kvinnor och män, 1955-2014

Sjuktalet anger antalet ersatta bruttodagar med sjukpenning per registrerad försäkrad 16-64 år (före 1998 sjukpenningförsäkrad). Brott i serien pga sjuklöneperiod 1992.

Föräldraskap och sjukfrånvaron

- **Belastningshypotesen – rollkonflikt (stressteori)**
 - Belastning i arbetet påverkar hem/familj ”Work-family conflict”
- **Expansionshypotesen – flera roller stärker**

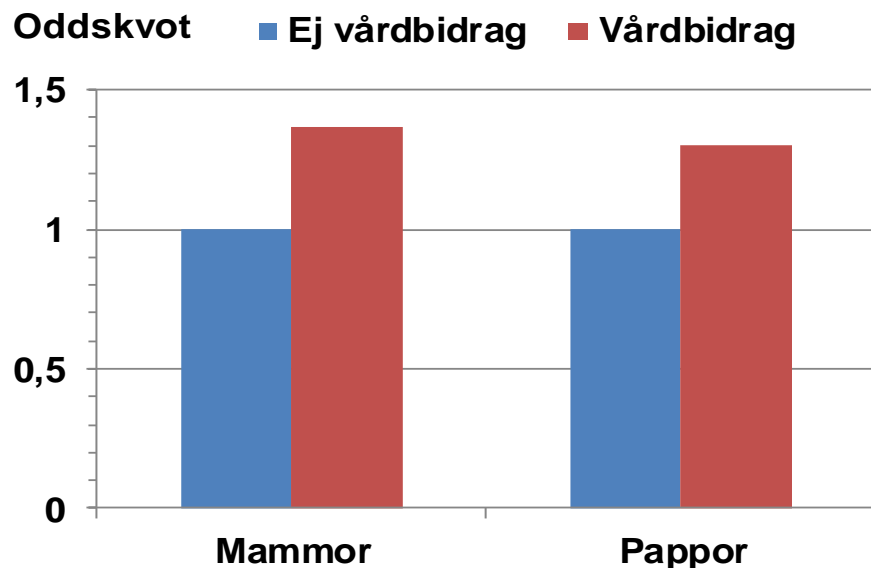
Motstridiga forskningsresultat

- Inget vetenskapligt stöd för samband barn och sjukfrånvaro (Allebeck & Mastekaasa, 2004)
- Ökad risk för sjukfrånvaro (Voss m.fl 2008; Floderus m.fl 2011; Angelov m.fl. 2011, 2013; Mastekaasa 2012; Försäkringskassan 2014:14)
- Ej ökad risk för sjukfrånvaro (Staland Nyman 2008; Rieck&Telle 2012; Alexanderson m.fl. 2013;

Extra vård- och omsorgsansvar och sjukfrånvaro

Kvinnor med extra omsorgsansvar hade ökad sannolikhet att ha ett sjukfall som varat 8-30 dagar (Staland Nyman, 2008).

Föräldrar med vårdbidrag - fler sjukskrivningsdagar jämfört med föräldrar utan vårdbidrag (Insp. för socialförsäkringen, 2013:18).

- Större sannolikhet för sjukfall för föräldrar med vårdbidrag än för dem utan vårdbidrag.
- Större sannolikhet för sjukfall kvinnor jämfört med män.

Källa: Försäkringskassan,
Socialförsäkringsrapport 2014:14

Jämställdhet och sjukfrånvaro

Månsdotter m.fl. (2006)

Jämställd i arbetslivet - ökad risk för sjukfrånvaro för kvinnor; minskad risk för män

Jämställd i hemarbetet

Minskad risk för sjukfrånvaro jämfört med "traditionell" roll.

Backhans m.fl. (2009) - Kontextens betydelse

Jämställd i arbetslivet - som ovan, oavsett omgivning.

Jämställd i hemarbetet - Jämställda män i jämställda kommuner - lägre risk för sjukfrånvaro än andra män. Traditionella kvinnor i traditionella kommuner lägst risk för sjukfrånvaro.

Försäkringskassan (2014:14)

Hög total arbetsbelastning ökade risken för sjukfrånvaro för kvinnor jämfört med kvinnor som var jämställda.

Syfte

Att analysera risken att bli sjukskriven för kvinnor och män i föräldrapar som får sitt första gemensamma barn 2002-2009 i relation till föräldraparens jämställdhet i hemmet och i arbetslivet.

Studiepopulation

- **Föräldrapar som får sitt första barn 2002-2009**
 - Identifierades från register vid Försäkringskassan
- **Exkluderat föräldrapar:**
 - Samkönade föräldrapar
 - Förälder har sjuk- eller aktivitetsersättning eller ej förmögen att vårda barnet
 - Samkönade föräldrapar
 - Barn/förälder avregistrerade under studieperioden
 - Utrikes födda barn/föräldrar invandrar
 - Förälder <0,24 prisbasbelopp i arbetsinkomst (SGI)
 - Föräldrar utan gemensam vårdnad, ej sammanboende vid barnets födelse eller separerar under barnets tre första år
- **Totalt 223 333 föräldrapar**

Utfall

- **Sjukfall >14 dagar**
- **Sjukfall som inträffar under barnets 4:e och 5:e levnadsår**

Analysmetod

- **Cox proportional hazard regression**
- **Kontroll för confounding**

Ytterligare barn, ålder, inkomst, sjukhistorik, utbildningsnivå, barnets födelseår, föräldrarnas totala uttag av föräldrapenningdagar (FP) och dagar för tillfällig vård av barn (VAB)

Indelning av jämställdhet i hemmet

Fördelning av *dagar med FP och VAB* under barnets tre första levnadsår

- **K+:** Man 0-40% – Kvinna 60-100%
- **Jämställt:** Vardera föräldern 40-60%
- **M+:** Man 60-100% – Kvinna 0-40%
- **Oklar:** fördelning av FP och VAB motsäger varandra

Eriksson & Neramo (2010)

Försäkringskassan 2013:9

Indelning av jämställdhet i arbetslivet

Fördelning av familjens totala *arbetsinkomst* under barnets tredje levnadsår

- **K+:** Man 0-40% – Kvinna 60-100%
- **Jämställt:** Vardera föräldern 40-60%
- **M+:** Man 60-100% – Kvinna 0-40%

Jämställdhetssituationer för föräldrapar

”Jämställdhet i hemmet” FP/VAB

”Jämställdhet
i arbetslivet”
Arbetsinkomst

	K+	Jämställd	M+	Oklar
K+	K++	K+	Otraditionell	K+
Jämställd	K+	Jämställd	M+	Jämställd?
M+	Traditionell	M+	M++	M+

Fördelningen av föräldrapar i respektive jämställdhetssituation

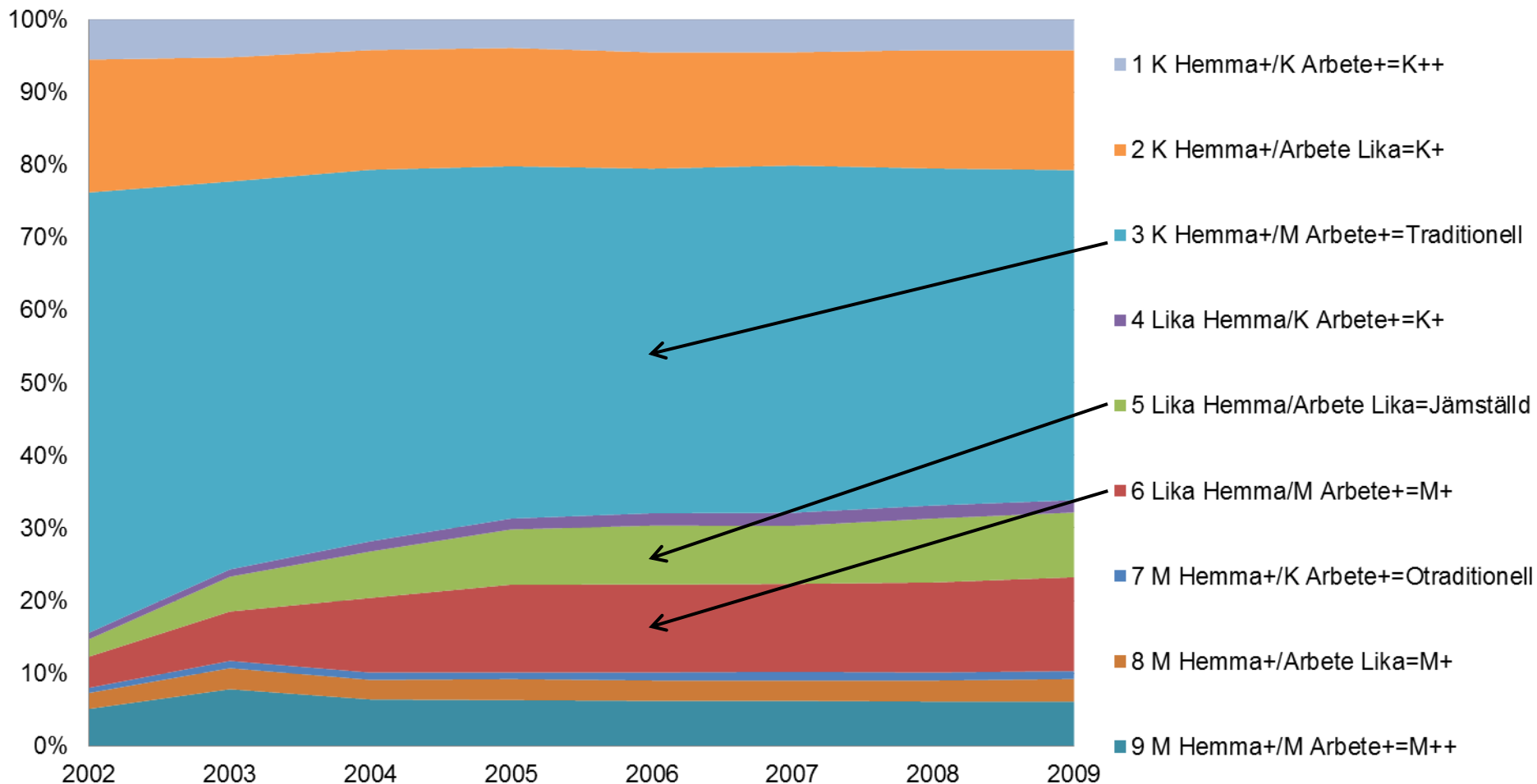
”Jämställdhet i hemmet” FP/VAB

”Jämställdhet i arbetslivet”
Arbetsinkomst

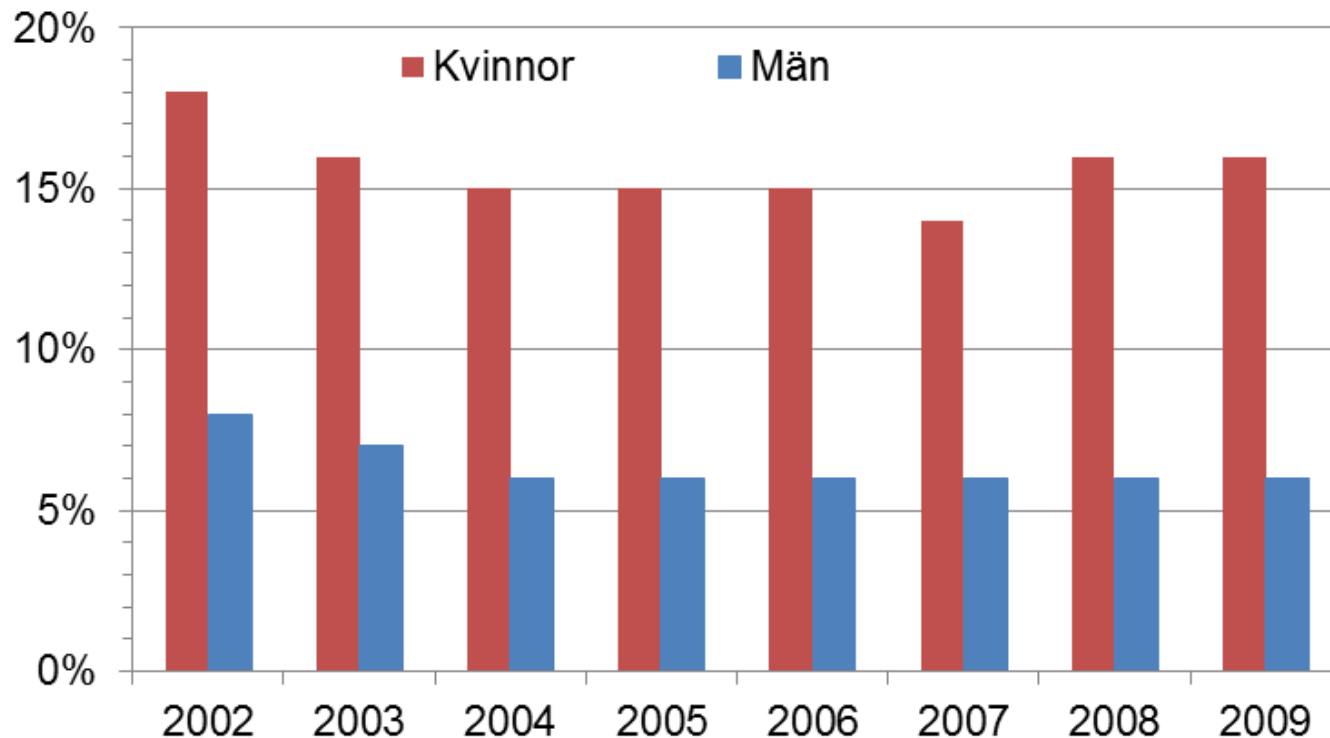
	K+	Jämställd	M+	Oklar
K+	K++ 4%	K+ 1%	Otraditionell 1%	K+ 0%
Jämställd	K+ 15%	Jämställd 6%	M+ 2%	Jämställd? 1%
M+	Traditionell 46%	M+ 10%	M++ 6%	M+ 7%

Förfödda barn 2002-2009

Jämställdhetssituationen i föräldrakohorter som fick första barnet 2002-2009

Andel med minst ett sjukfall >14 dagar under barnets 4:e och 5:e levnadsår för kvinnor och män som fått sitt första barn åren 2002-2009, efter barnets födelseår.

Kvinnors risk för sjukfrånvaro >14 dagar under barnets 4:e och 5:e levnadsår för olika jämställdhetssituationer

”Jämställdhet i hemmet” FP/VAB

	K+	Jämställd	M+
”Jämställdhet i arbetslivet” Arbetsinkomst K+	1,24	1,01	1,15
Jämställd	1,32	1,26	1,15
M+	0,86	0,81	0,78

Relativa risker där fetstil innebär ett konfidensintervall som inte innefattar 1,00

Referenskategori (1,00) utgörs av ett ovägt genomsnitt av riskerna för alla kategorier.

Mäns risk för sjukfrånvaro >14 dagar under barnets 4:e och 5:e levnadsår för olika jämställdhetssituationer

”Jämställdhet i hemmet” FP/VAB

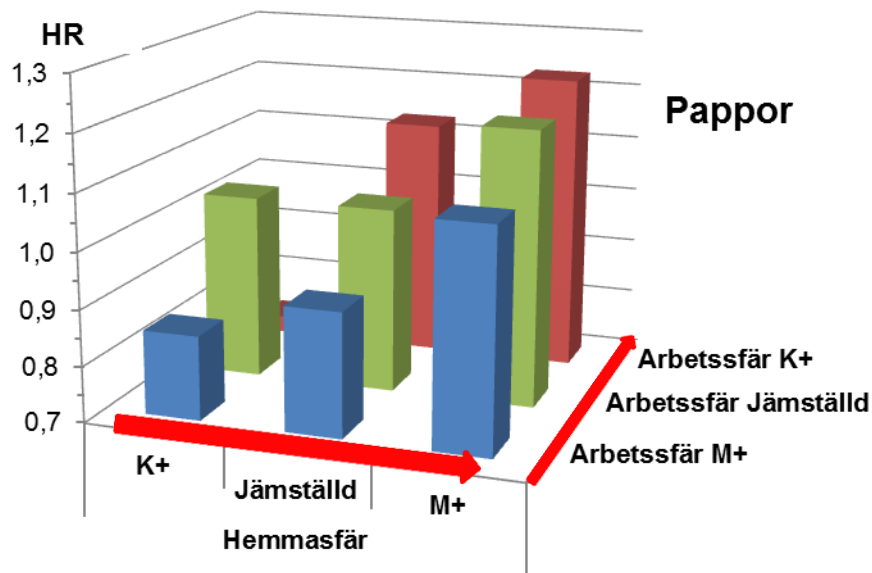
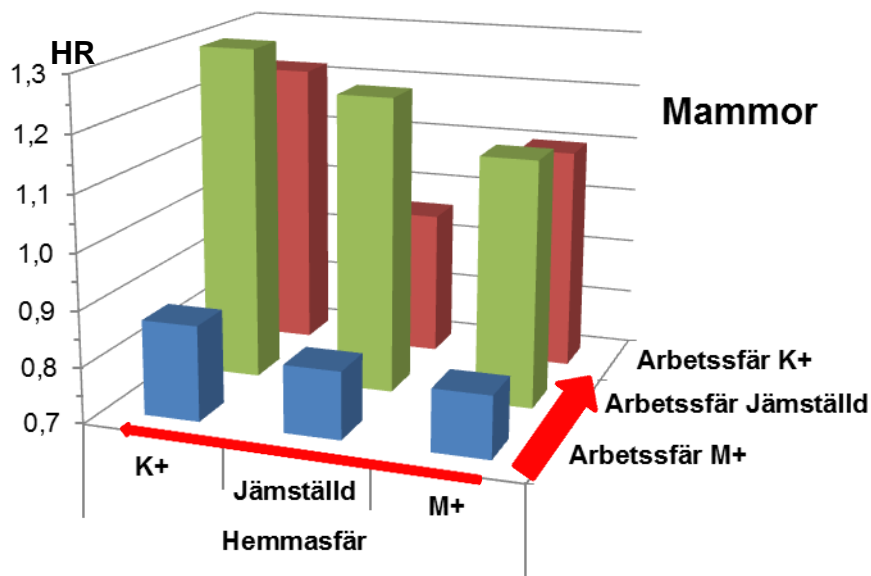
	K+	Jämställd	M+
K+	0,69	1,16	1,25
Jämställd	1,06	1,09	1,22
M+	0,90	0,98	1,09

”Jämställdhet
i arbetslivet”
Arbetsinkomst

Relativa risker där fetstil innebär ett konfidensintervall som inte innefattar 1,00

Referenskategori (1,00) utgörs av ett ovägt genomsnitt av riskerna för alla kategorier.

Kvinnors och mäns risk för sjukfrånvaro >14 dagar under barnets 4:e och 5:e levnadsår

Slutsatser

- **En hög total arbetsbelastning ökar risken för sjukfrånvaro för både kvinnor och män**
 - Betydligt fler kvinnor är exponerade
- **Att ha en högre arbetsinkomst än sin partner innebär en minskad risk för sjukfrånvaro om partnern tar stort ansvar för hem och familj**
- **Traditionell arbetsfördelning minskar risken för sjukfrånvaro för både kvinnor och män**
- **Om kvinnan har stort ansvar både hemma och i arbetslivet minskar mannens risk för sjukfrånvaro**
- **Om mannen har ett stort ansvar för hemarbetet ökar hans risk för sjukfrånvaro**